

ЕСРП МАТРИЦА НА ЦЕЛИ И МЕРКИ

Цел / Мерка	Опис на активности	Институции	Временска рамка	Буџет / извор(и)
Пазар на труд и вработување				
3.1.1. Подобрување на состојбата со невработеноста, особено кај најранливите категории лица (млади, долгорочно невработени и други)				
3.1.1.1. Цел: Подобрување на вработеноста на младите и промовирање на повеќе и подобри работни места за младите лица				
а/ Поддршка на интегрирањето на младите на пазарот на трудот - поддршка на вработувањето, продолжување на образованието, практиканство (ГМ – интегрирање на пазарот на труд)	Развивање и спроведување конкретни мерки за интегрирање на младите на пазарот на труд (спроведување кратки програми за втора можност за стручно образование и обука, зголемување на субвенциите за вработување наменети за младите под ризик, спроведување програми за обуки за стекнување вештини за млади NEET, обуки за стекнување дигитални вештини, програми за самовработување и започнување сопствен бизнис, програми за практиканство наменети за млади NEET итн.)	АВРСМ МТСП, ЦОВ и др. локални институции, провајдери на услуги, работодавачи	2022	Буџетските средства за овие мерки се вклучени во вкупниот буџет на Оперативниот план. Извори: Буџет на РМ (МТСП, АВРСМ, МОН), ИПА II, донатори и др.
б/ Унапредување и проширување на услугите на Агенцијата за вработување насочени кон младите невработени лица (ГМ – активности за активација)	Услуги на АВРСМ за активација на младите (NEET) за поддршка на интеграцијата на пазарот на трудот (помош при барање работа, советување и насочување, изготвување индивидуални акциски планови, следење итн). Мерките за зајакнување на капацитетите на АВРСМ за спроведување на услугите на Гаранцијата на млади, т.е. структурна и организациска реформа на АВРСМ (вработување најмалку 80 квалификувани лица и нивна обука, реконструкција/реновирање на локалните центри за вработување и надградба на ИТ, нов модел за управување со системот за давање услуги на ГМ, дизајнирање нов работен процес, ревидирање на постапките за спроведување и преформулирање на услугите за вработување на младите)	АВРСМ МТСП	2022	€8,450,000 Средствата се планирани да се обезбедат во рамки на Буџетот на АВРСМ во функција на успешно имплементирање на ГМ и се во согласност со Планот за имплементација на ГМ
в/ Унапредување и реформи на образовниот систем, со посебен акцент на квалитетот и содржината на стручното образование и обука и неговата релевантност за подготовка на	Воспоставување регионални центри за стручно образование и обука особено во општините каде што младите луѓе се соочуваат со поголем ризик да станат NEET. Реформирање на системот за обука на наставниците за зголемување на квалитетот на образованието на сите нивоа (подобрување на методологиите за обука за наставниците).	МОН МТСП, БРО, ЦССОО, ЦОВ, ДПИ	2022	€3,500,000 (ИПА II, Регионални центри за СОО, обука на наставниот кадар и валидација на учењето) €3.800.000

младите за полесна транзиција и интеграција на пазарот на труд (ГМ - рана интервенција)	Проширување на програмите за втора можност за СОО.			(ИПА 2017 за секторот за ОВСП; професионален и кариерен развој на наставниот и помошниот кадар, разни програми за обука) €200.000 (само трошоци за обука)
г/ Воведување и имплементација на ефикасни механизми за валидација на неформалното и информалното учење (ГМ - рана интервенција)	Пилотирање на валидација на информално и неформално учење (ВИНУ)	МОН МТСП, БРО, ЦССОО, ЦОВ, ДПИ	2022	Финансирањето на овие активности е опфатено со буџетските средства споменати во рамки на претходната мерка
д/ Надградување и унапредување на постојните модели и информациски системи во функција на креирање порелевантни политики за образование и вработување на младите лица (ГМ - рана интервенција)	Зајакнување на Системот за управување со информации од областа на образованието (ЕМИС) со цел да се овозможи следењето на исходите на учениците на пазарот на труд и да се осигури дека ЕМИС ги идентификува младите луѓе што предвременно го напуштиле образовниот систем; и ги комбинира информациите од областа на образованието со други административни податоци за идентификување на исклучените млади луѓе.	МОН МТСП	2022	€1.000.000 (Поддршка во рамки на ИПА 2017 Проект за ЕМИС и размена на податоци, надградба на моделот за предвидување на вештини на пазар на труд)
ѓ/ Идентификување, информирање и мобилизирање на младите за учество во програмите за вклучување на пазарот на труд и зголемување на вработливоста (ГМ – теренски активности)	Теренски активности за анимирање и мотивирање на NEET за нивно вклучување во Гаранцијата за млади. Унапредување на процесите на дисеминација на податоците и информациите до младите лица, нивните семејства и пошироката јавност, како истите би помогнале при изборот на можностите и насоките за образование и вработување на младите. Зајакнување на капацитетот на теренски работници (обуки) за теренска работа	АВРСМ МТСП, Агенција за млади и спорт, Национална агенција за европски образовни програми и мобилност, младински, граѓански организации, даватели на услуги	2022	€1.110.000 (прикажаните планирани средства се во согласност со Планот за имплементација на ГМ)
е/ Јакнење на локалниот пристап за подобрување на вработеноста на младите лица	Понатамошно јакнење на капацитетите на сите релевантни субјекти на локално ниво за поуспешно креирање и имплементирање на програми, мерки и иницијативи за вработување, прилагодени на реалните локални предизвици и потреби, пред сè на младите лица. Ќе се работи на унапредување на функционирањето на формираните 15 Локални економско социјални совети (ЛЕСС-и). Ќе се поддржи изготвување на четири Локални пактови за вработување , со посебен акцент на поддршка на вработувањето на младите.	МТСП АВРСМ, локални институции, ЛЕСС, социјални партнери, МОТ	2021	€260.000 - поддршка за овие активности се обезбедува во рамките на ИПА II (Проект за „Зајакнување на социјалниот дијалог“)

	<p>Финансиски ќе се поддржи и имплементација на конкретни, таргетирани мерки и програми за вработување на млади, кои ќе бидат прилагодени на локалните потреби и услови и во согласност со изготвен Локален пакт за вработување.</p> <p><i>Во спроведувањето на активностите ќе се обезбеди и експертска поддршка од страна на Меѓународната организација на трудот (ИПА II Проект)</i></p>			
3.1.1.2. Цел: Намалување на невработеноста на долгорочно невработените и лицата од останатите ранливи групи				
<p>а/ Подготовка и имплементација на годишните Оперативни планови за услуги на пазарот на труд и активни програми и мерки за вработување, со фокус на дизајнирање на сет од разновидни услуги и мерки прилагодени на потребите на различните специфични ранливи групи на невработени лица</p>	<p>Врз основа на потребите на пазарот на труд, искуствата и резултатите од имплементацијата на услугите и активните мерки за вработување, во консултации со сите релевантни субјекти, секоја година ќе се подготвуваат и ќе се имплементираат годишните Оперативни планови за активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот.</p>	<p>АВРСМ МТСП социјални партнери, провајдери на услуги</p>	<p>2022</p>	<p>околу 86,000,000 € (за 2019 год. буџетот за ОП е околу 20 мил.€, со план за постепено зголемување)</p> <p>Извори: Буџет на РМ (МТСП, АВРСМ), ИПА II, донатори и др.</p>
<p>б/ Развивање и спроведување специфични мерки за активација и поддршка на вработувањето на социјално загрозените лица (корисници на Гарантирана минимална помош, Роми и др.), за поттикнување на нивното активно учество на пазарот на труд, барањето работа и вработување</p>	<p>Поттикнување на вработувањето и активацијата преку вклучување во активни програми и услуги за вработување на лицата кои се наоѓаат во состојба на социјален ризик (сиромашни, корисници на социјална помош/ГМП, Роми и др.). Мерките се во функција и на намалување на појавата на неформална работа помеѓу оваа категорија на лица.</p> <p>Во овој дел ќе се реализираат и мерки за јакнење на меѓуинституционалната соработка во обезбедувањето поддршка на овие лица, ангажирање на ментори за теренска работа, советување и мотивација во процесот на активација на корисниците.</p> <p>Се планира и имплементација на иновативни решенија по примерот на шпанското искуство (Ацедер модел) за активација на Ромите, долгорочно невработените и лицата со попреченост на пазарот на трудот. Невладиниот сектор ќе се вклучи во обезбедување услуги за активирање на Ромите и другите групи во социјален ризик на пазарот на трудот. Услугите ќе бидат оперативни во 5 општини со ромско население. (Четиригодишен проект што го спроведува УНДП со финансиска поддршка на Швајцарската агенција за развој и соработка)</p>	<p>АВРСМ МТСП; Центри за социјална работа; социјални партнери; провајдери на услуги;</p>	<p>2022</p>	<p>буџетот за овие мерки е вклучен во вкупниот буџет на Оперативниот план</p>

	<i>(Ваквите мерки ќе бидат дел од годишните Оперативни планови, а финансиска поддршка ќе се обезбедува и преку ИПА II – Директен грант на АВРСМ)</i>			
в/ Поддршка на вработувањето на лицата со попреченост	<p>Спроведување на постоечки и дизајнирање на нови мерки за вклучување на лицата со попреченост на пазарот на труд (како субвенции и други поволности за поддршка на вработување на лицата од оваа ранлива група, како и мерката/програмата за самовработување на лицата со попреченост, развивање на ефикасна соработка помеѓу релевантните институции, организации и здруженија кои работат со лица со попреченост и користење на индивидуален пристап да се мотивираат лицата да регистрираат сопствен бизнис).</p> <p>Се планираат измени во Законот за вработување на лица со попреченост, во насока на олеснување на влезот на лицата со попреченост на отворениот пазар.</p> <p>Дополнително ќе се работи на пилотирање на професионалната рехабилитација (ќе се формираат Центри за професионална рехабилитација во два региони, со поддршка од УНДП и Швајцарската агенција за развој и соработка). Ќе се набави опрема за проценка на способностите на лицата со попреченост, ќе се верификуваат обуки за одредени занимања, ќе се регулира услугата на професионална рехабилитација (стандардизирање, утврдување на цена на чинење, дефинирање на начинот на нејзино финансирање, итн.). Се планира и понатамошното проширување на рехабилитацијата на целата територија на државата.</p> <p><i>(Ваквите мерки ќе бидат дел од годишните Оперативни планови)</i></p>	АВРСМ, МТСП, УНДП	2022	<p>буџетот за овие мерки е вклучен во вкупниот буџет на Оперативниот план (Посебен фонд - за поддршка на вработувањето на лицата со попреченост)</p> <p>Средства за оваа намена с планираат и од заем од Светска банка – Проект „Социјално осигурување и пензиска администрација“</p>
г/ Развој на социјалното претприемништво, во функција на отворање работни места и вклучување на најранливите категории на пазарот на труд	<p>Се планира реализирање на активности за развој, промовирање и поддршка на социјалното претприемништво во државата, преку воспоставување и заокружување на неопходната регулаторна рамка, изнаоѓање на соодветни механизми и инструменти за финансиска и друга поддршка на социјалните претпријатија, подигнување на јавната свест за овие теми итн. Ќе се поддржи и спроведувањето на новите правила за јавни набавки за доделување на резервирани договори. Преку активностите за поттикнување на социјалното претприемништво ќе се придонесе кон директно креирање на работни места за социјално загорени категории на граѓани во рамки на социјални претпријатија, но и кон зголемување на можностите за нивно вклучување на пазарот на труд преку учество во програми на воспоставени социјално-претприемачки центри/услуги за социјална и професионална (ре)интеграција.</p> <p>Со ова дополнително би се поттикнала и подобрила вклученоста на пазарот на труд на ранливите категории на граѓани (долгорочно невработени, бездомници, лица со попреченост, Роми, социјално загорени семејства, лица со ниско ниво</p>	МТСП, МЕ, АВРСМ, МФ, АППРМ, ФИТР, НВО, банки и финансиски институции, бизнис сектор	2020	2,000,000 €

	на образование, еднородителски семејства, ранливи категории на млади лица, лица-жртви на трговија со луѓе или семејно насилство, поранешни корисници на дрога, алкохол, поранешни затвореници и други).				
д/ Редовно и континуирано мониторирање и оценка на успешноста на активните мерки за вработување и услуги на пазарот на труд, поставување на таргети и следење на нивното исполнување	<p>И понатаму ќе се реализираат мерки со кои дополнително ќе се унапредуваат и ќе се зајакнуваат процесите и механизмите за редовно следење на имплементацијата и оценка на успешноста на мерките и услугите на пазарот на труд.</p> <p>Основната цел е преку тоа да се придонесе кон подобрување на ефикасноста и ефективноста на мерките кои се дизајнираат и се спроведуваат, да се подобри искористеноста на расположливите финансиски и други ресурси за оваа намена, да се подобри таргетирањето и опфатот на корисници, да се обезбедат неопходните информации за евентуално потребно модифицирање и подобрување на самите мерки и сл.</p> <p>Важно е во овие активности на редовно следење и оценување на спроведувањето на политиките за вработување, покрај државните институции, активно да бидат вклучени и социјалните партнери, што во голема мера ќе допринесе кон поефикасно и поефективно креирање на нови и модификување на постоечки (каде што е потребно) политики и мерки на пазарот на труд.</p>	<p>АВРСМ МТСП; социјални партнери;</p>	2022	1,500,000 €	<p>обезбедена поддршка преку ИПА II - буџетска поддршка за оваа намена</p>
3.1.1.3. Цел: Поттикнување на интеграцијата на жените на пазарот на труд и ублажување на родовите јазови					
а/ Поттикнување на учеството и вработеноста на жените и намалување на родовиот јаз на пазарот на труд	<p>Во наредниот период ќе продолжат да се спроведуваат специфични мерки и активности кои ќе имаат за цел да ги подобрат состојбите во однос на вработеноста на жените и нивното учество на пазарот на труд и понатаму да ги намалуваат родовите разлики. Меѓу другото, ќе се поттикнува и ќе се води сметка за рамноправното учество на жените во активните мерки за вработување и услуги на пазарот на труд, а ќе се поттикнува и дизајнирањето и спроведувањето на мерки за жени кои припаѓаат на специфични ранливи категории, како што се жените од руралните средини, жените од одредени етнички заедници, жените без или со ниско ниво на образование, неактивните и невработените млади жени, жени од рурални средини.</p> <p>Ќе се работи и на понатамошно унапредување на правната и институционалната рамка за подобрување на родовата еднаквост и спречување на појавата на дискриминација врз основа на пол, заштита на мајчинството, зајакнување на инспекциските активности во овој дел, адресирање на нееднаквостите помеѓу жените и мажите во однос на платата и јакнење на капацитетите на повеќе релевантни институции и социјални партнери.</p>	<p>МТСП, АВРСМ, МЕ, МЗШВ, социјални партнери, ДИТ, релевантни невладини организации, бизнис сектор</p>	2022	160,000 €¹	<p>освен наведеното, поголем дел од буџетот за спроведување на овие мерки и активности е распореден во повеќето други делови од документот (преку ОП за активни програми и мерки за вработување, делот за намалување на појавата и присуството на неформална вработеност, јакнење на капацитети на социјалните партнери, развој на сервиси за помош и поддршка во</p>

¹ Наведениот износ се однесува само на финансиската поддршка на женското претприемништво (согласно годишните Програми за конкурентност, иновации и претприемништво, кои ги спроведува Мин. за економија). За оваа мерка, на годишно ниво се обезбедува буџет од околу 40,000€ (2,400,000 ден.). Извор: Буџет на РМ.

	<p>Во овој дел се планираат и мерки за намалување на појавата на непријавена работа на жените и обезбедување на пристојна работа во одредени специфични сектори, како што е грижата за деца и возрасни и сл. (т.н. економија на грижа и нега).</p> <p>Ќе се реализираат активности за поддршка на женското претприемништво и финансиска поддршка (грантови) на претпријатија во сопственост на жени и/или управувани од жени.</p> <p>Специфичните мерки и активности кои се планираат во овој дел, меѓу другото, ќе се спроведуваат во рамки на имплементацијата на активните програми и мерки за вработување, потоа во рамки на активностите поддржани преку ИПА (проекти за услуги, грантови шеми), програмите за конкурентност, иновации и претприемништво на МЕ, проекти и иницијативи поддржани од меѓународни организации и развојни партнери и сл.</p> <p>Се планира да се спроведат и анализи за очекуваното влијание на дел од мерките за вработување врз мажите и жените опфатени со нив (gender impact analysis)</p>			домашни услови и други). Извори на финансирање – Буџет на РСМ и ИПА II, меѓународни организации
б/ Усогласување на приватниот и професионалниот живот	<p>Воведување нови законски решенија за родителско, мајчинско и татковско отсуство, воведување законска обврска за работодавачите да ги промовираат прашањата поврзани со усогласувањето на работните и семејните обврски на вработените, работа со работодавачи за нивно поголемо сензибилизирање, подигнувањето на свеста за подобра рамнотежа меѓу работата и личниот живот, испитување на можностите за промовирање и воведување на пофлексибилни работни ангажмани, конкретни мерки за олеснување на семејните обврски на жените, како на пример грижата за деца и други членови на семејството (развој на услуги во заедницата за лицата со попреченост, старите лица итн. чија грижа вообичаено е на товар на жените), зголемување на достапноста и пристапот до услугите за згрижување и образование на деца (ширење на мрежата на предучилишни установи), развој на мерки за унапредување на положбата на жените по завршување на родителското отсуство, развивањето на алтернативни форми за згрижување на деца итн.</p>	МТСП, социјални партнери, бизнис сектор, релевантни невладини организации, МОТ	2022	околу 20,000,000 € ² Извори на финансирање: Буџет на РСМ, ИПА II, заем на Светска банка – Проект за „Подобрување на социјалните услуги“
3.1.2. Справување со неформалната вработеност				
3.1.2.1. Цел: Намалување на неформалната вработеност				
а/ Унапредување на процесите и механизмите на мерење,	Анализа на достапноста и квалитетот на податоците за неформална економија и неформална работа генерирани од ДЗС, инспекциските служби и други	МТСП, ДИТ, ДЗС, УЈП, Државен	2021	500,000 €

² Во рамки на прикажаниот буџет се вклучени средства од ИПА II Проект за подобрување на работните услови со компонента за унапредување на еднаквоста на мажите и жените на пазарот на труд (околу 500,000€), ИПА II поддршка за изградба на градинки (1,700,000€), средства од Буџетот на РСМ за изградба на установи за претшколско образ.(1,500,000€ за 2019) како и заемот од Светска Банка за „Подобрување на соц.услуги“, т.е. компонентата за унапредување на претшколското згрижување и образование и градење на градинки (16,000,000€)

следење и детектирање на неформалната економија	извори. Воспоставување на унапреден систем за координирано собирање и размена на податоци меѓу институциите и градење на капацитетите на надлежните институции и социјалните партнери за следење и известување за неформалната работа. Утврдување на релевантни индикатори и пресметки за големината и карактеристиките на неформалната економија итн. <i>(Во спроведувањето на активностите ќе се обезбеди поддршка во рамки на ИПА II Проект за „Подобрување на условите за работа“ – компонента за справување со неформална работа.)</i>	пазарен инспекторат, Централен регистар		обезбедена поддршка преку ИПА II Проект
б/ Мерки за стимулирање и поддршка на формализацијата на неформалните економски активности	Активности за дизајнирање и воведување (пилотирање) на систем на ваучери за формализирање на непријавената работа во дејности со зачестена појава на неформална економија. Анализа за можностите и воведување на модел на идентификациони картички во градежништвото, земјоделието, угостителството и сл. Планирани се и активности за поддршка и поттикнување на интересот за развој на задругарството, и финансиска поддршка на земјоделските задруги, преку МЗШВ, како и унапредување на законската рамка во оваа област. Во оваа насока ќе бидат и планираните мерки за развој на социјалното претприемништво.	МТСП МЗШВ, МФ, УЈП, социјални партнери	2022	2,000,000 €³ освен наведеното, средства за оваа намена се планираат и во рамките на имплементацијата на ИПА II Проектот наведен во претходната мерка
в/ Спроведување промотивни активности за информирање и подигнување на јавната свест за потребата и придобивките од формализацијата на неформалната економија, како и за ризиците и штетните ефекти од неформалната работа	Информативна кампања за придобивките и штетните последици од непријавената работа со која се таргетира јавноста, а посебно социјалните партнери. Едукативни и промотивни активности за јакнење на даночен морал и намалена толеранција кон неформалноста. Едукативна кампања за учениците од основните и средните училишта.	МТСП ДИТ, УЈП, инспекциски служби, социјални партнери	2022	дел од средства за оваа намена се планираат и во рамките на имплементацијата на ИПА II Проект наведен во претходната мерка
г/ Зајакнување на капацитетите и на ефективностата на инспекциските служби во справувањето со непријавена работа, вклучително и подобрување на усогласеноста со стандардите на Европската	Активности за обуки и јакнење на човечките и техничките капацитети на инспекциските служби за прашања поврзани со појавата и справувањето со неформалната економија. Унапредување на законската рамка (Закон за работни односи, Закон за безбедност и здравје при работа). Дел од активностите се планира да бидат реализирани и во рамките на регионален проект имплементиран од страна на Регионалниот совет за соработка (RCC) и MOT (ESAP проект - втора фаза), кој има компонента за	МТСП ДИТ, инспекциски служби, УЈП социјални партнери, MOT	2022	Дел од активностите ќе бидат финансиски поддржани со средства прикажани во претходните мерки во овој дел.

³ Прикажаните средства се однесуваат само на мерките за задругарството финансирани со ИПА II грант (МЗШВ)

унија и практичното спроведување на прописите во делот на работните односи и безбедноста и здравјето при работа	справување со неформална работа.			
3.1.3. Унапредување на квалитетот на работата и услугите на јавната служба за вработување				
3.1.3.1. Цел: Понатамошно подобрување на капацитетите на АВРСМ				
а/ Подобрување на физичките капацитети и условите за работа во службата за вработување	До 2022 година планирано е со модернизација и реконструкција да бидат опфатени вкупно 25 подрачни служби за вработување, со што се очекува условите за работа и квалитетот на услугите кон невработените лица и работодавачите да бидат значително унапредени и подобрени. При реконструкцијата и изведувањето на градежните активности, во согласност со постоечката регулатива, ќе се води сметка за специфичните потреби за пристап во овие објекти кои ги имаат лицата со инвалидност.	АВРСМ	2022	1,000,000 €⁴
в/ Унапредување на човечките ресурси во јавната служба за вработување преку зголемување на бројот на вработени и обезбедување на нивен континуиран развој	До 2022 година се планира зголемување на бројот на вработени во јавната служба за вработување, и истиот да изнесува 550 лица, а секој од вработените (со исклучок на помошно–техничкиот персонал) да учествува најмалку еднаш годишно во некоја обука, работилница или семинар што ќе биде од значење за подобрување на квалитетот на работата во рамките на неговото/нејзиното работно место	АВРСМ	2022	Буџетот за плати и за професионален развој и континуирана обука на вработените во АВРСМ се утврдува во буџетот на АВРСМ, кој по предлог на Владата го донесува Собранието на Република Северна Македонија. Покрај националните средства, поддршка во понатамошниот професионален развој на вработените во АВРСМ, ќе се обезбеди и во рамките на ИПА II Програмата, во износ од 350.000 евра, за обука на 90 вработени кои ќе работат на имплементација на Гаранција за млади.

⁴ преку ИПА 2 програмата ќе се обезбеди финансиска поддршка за модернизирање и реконструкција на 6 центри за вработување, додека за останатите центри за вработување ќе се обезбедат финансиски средства од буџетот на АВРСМ

3.1.3.2. Цел: Понатамошно подобрување на услугите и работата на АВРСМ со клиентите (невработените лица и работодавачите)				
а/ Унапредување на процесот на профилирање и на изготвување и квалитетот на индивидуалните планови за вработување и нивно поврзување со активните програми и мерки за вработување	Профилирањето на невработените лица е многу важна алатка за утврдување на степенот на вработливост на лицата. До 2022 година ќе се унапредува овој процес преку дополнителни обуки на вработени кои работат на оваа активност, заради поголем опфат на лица и изработка на поквалитетни Индивидуални планови за вработување за тешко вработливите лица (ИПВ 2). Квалитетот на направените ИПВ 2 ќе се цени и преку поврзувањето на планираните активности со вклучувањето на овие невработени лица во активните програми, мерки или услуги за вработување. Во период од 2019-2022 година, бројот на лица за кои ќе биде изработен ИПВ 2 ќе се движи од 8000 – 14000 лица, при што е планирано најмалку 60% од овие лица да бидат вклучени во некоја од активните програми, мерки или услуги за вработување во наредните 12 месеци.	АВРСМ	2022	Буџетот за оваа мерка е во состав на вкупниот буџет на АВРСМ и не може да се искаже одделно.
б/ Унапредување на соработката со работодавачите	Во текот на 2019 година, се одржаа обуки за соработка со работодавачи од приватниот сектор, на 50 вработените од центрите за вработување. Обуките беа одржани од страна на надворешен консултант, а лицата кои беа вклучени во овие обуки, понатаму ќе бидат обучувачи на други вработени во центрите за вработување. Планирано е во секој центар за вработување да се воведат работно место за соработка со работодавачи од приватен сектор, при што во помалите центри за вработување ќе има 1 извршител, а во поголемите центри ќе има 2 и повеќе извршители. Овие лица ќе имаат големо познавање за потребите на работодавачите во општините што ги опфаќа соодветниот центар за вработување, како и за расположливата работна сила во тие општини. Ваквите мерки се очекува да доведат до тоа да се зголеми и бројот на поднесени барања за посредување при вработување од страна на работодавачи и најголемиот дел од нив успешно да бидат реализирани. Во периодот 2019-2022 година е планирано бројот на барања за посредување при вработување да изнесува од 5000 во 2019 година, до 6000 во 2022 година, при што најголем дел од барањата да бидат позитивно решени. Моменталната состојба е таква да годишно се добиваат околу 4,800 барања за посредување и 66% од нив успешно се реализирани.	АВРСМ	2022	Буџетот за оваа мерка е во состав на вкупниот буџет на АВРСМ и не може да се искаже одделно.
в/ Унапредување на соработката на Центрите за вработување со Центрите за социјална работа, особено кога станува збор за активација на лица корисници на гарантирана минимална помош и на други парични надоместоци и бенефиции, лица под ризик од	Дизајнирање и спроведување на специфични активности за активација на лица -корисници на права од Центрите за социјални работи и евидентирани како невработени лица во Центрите за вработување. До 2022 година, најмалку 30% од учесниците во активните програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот ќе бидат од оваа целна група.	АВРСМ, ЦСР, МТСП	2020	Буџетски средства на АВРСМ, МТСП, ЦСР, а вакви активности се планира да бидат финансиски поддржани и во рамките на ИПА II

социјална исклученост, меѓу кои Роми, лица со попреченост				
3.1.4. Зајакнување на социјалниот дијалог во РМ на трипартитно и бипартитно ниво, на национално и на локално ниво, унапредување на колективното договарање				
3.1.4.1. Цел: Јакнење на капацитетите на социјалните партнери и механизмите на социјалниот дијалог				
а/ Спроведување стратешки и маркетинг планови на организации на работодавачи и синдикати	Во спроведувањето на оваа активност е предвидено да се ангажираат посебни агенции за маркетинг и комуникација, со цел да спроведат ревидирање на постоечките стратешки и маркетинг планови на организациите на работодавачи и синдикатите. Согласно ревидираните стратешки и маркетинг планови ќе се спроведат определени избрани активности во насока на подобрување на видливоста и значењето на организациите на работодавачи и синдикати. Ваквите активности ќе вклучуваат промотивни настани и развивање на предлог-политики, студии или истражувања за определени области од интерес на членството.	Социјални партнери, МОТ, МТСП	2021	Во рамки на ИПА II околу 1,100,000 € (со учество на МОТ – зајакнување на социјалниот дијалог)
б/ Зајакнување на постојните и развивање модернизирани услуги кои ќе ги обезбедуваат социјалните партнери (организациите на работодавачи и синдикатите)	Планирано е да се организираат и да се спроведуваат разни видови на обуки, поддршка во подобрување на постоечките и развој на нови услуги за членовите на организациите на работници и работодавачи (правна помош, спроведување обуки, поддршка во делот на здравје и безбедност при работа итн.), развој и подобрување на механизмите на функционирање, консултации и застапување на интересите на своите членови, механизми и инструменти на организирање и привлекување на ново членство итн. Ќе се обезбеди поддршка на постојните, а по потреба, ќе се формираат и ќе се опремаат нови локални и регионални канцеларии на организациите на работодавачите и синдикатите. Ќе се направи оценка на потребите и согласно резултатите од оценката, ќе се развијат и промовираат новите услуги за членството за одредени теми согласно искажаните потреби: ефективно организирање и меѓународни трудови стандарди, анализа на политики (пр. економски, правни, социјални, од областа на животната средина), разбирање на економските концепти, вмрежување и вештини за застапување, комуникациски вештини и односи со јавност (PR), правно осветување, web дизајн, управување со човечки ресурси, финансиски и сметководствени вештини за МСП, „меки“ вештини и сл.	МТСП, Социјални партнери, МОТ	2021	Обезбедени во рамки на предвидените средства од точка а)
в/ Зголемување на учеството на Економско-социјалниот совет во обликувањето на економско-социјалните политики, преку зголемување на капацитетите на ЕСС да обезбедува квалитетни	Ќе се обезбеди поддршка за поголемо и поефективно учество на ЕСС во дијалогот за економски и социјални реформи на национално ниво, дебатите за прашања поврзани со создавање на пристојни работни места, поволна средина за одржливи претпријатија, иднината на работата. Во таа насока ќе се развие програма за промовирање на улогата на социјалниот дијалог во остварувањето на целите за одржлив развој, ќе се ревидира Комуникациската стратегија на ЕСС и ќе се развијат и спроведат две медиумски кампањи во врска со	Социјални партнери МТСП, МОТ	2021	Обезбедени во рамки на предвидените средства од точка а)

<p>мислења до Владата и спроведување кампањи во координација со ЛЕСС-те</p>	<p>видливоста на ЕСС. Ќе се јакнат и техничките капацитети за функционирањето на постојаните комисији при ЕСС за работни односи и плати, за политиките за вработување и пазарот на трудот, социјалната сигурност и безбедност и здравје при работа преку спроведување на тематски обуки за членовите на комисиите.</p> <p>Понатаму, ќе се изработи компаративна анализа за функционирањето на ЕСС-и во избрани земји, преку која ќе се утврди соодветен модел за самофинансирање на Економско-социјалниот совет, со цел зајакнување на неговата улога и автономија. Следствено ќе се утврди и потреба од ревизија на правната рамка за функционирање на ЕСС, во насока на ревизија на трипартитната спогодба за функционирањето на ЕСС или предвидување на законско решение за функционирањето. Комплементарно со предвидените активности ќе се изготви и усвои трипартитен акциски план за ЕСС.</p>			
<p>г/ Зајакнување на социјалниот дијалог на локално ниво, преку иницирање на спроведување локални партнерства за вработување во процес овозможен од Локалните економско-социјални совети;</p>	<p>Преку анализа на функционирањето на постоечките ЛЕСС-и и извршена процена, ќе се изберат 4 општини, односно 4 ЛЕСС-и од вкупно 15 постоечки ЛЕСС-и, како квалификувани за развој на Локални пактови за вработување. Во таа насока ќе се организираат 2 работилници за избраните ЛЕСС-и за да се утврдат концептот и процедурите за развој и спроведување на Локалните пактови за вработување, како и назначување на локални точки за контакт. Следствено на тоа ќе се спроведе и територијална анализа со цел да се утврдат партнерите за Локалните пактови за вработување во четирите избрани општини. Формулираните нацрт Локални пактови за вработување ќе се потпишат од страна на ЛЕСС-и во избраните општини, по што во консултации со засегнатите страни на национално ниво ќе се избере еден Локален пакт за вработување кој ќе го спроведува МОТ. Дополнително ќе се спроведуваат обуки за развој на капацитетите за спроведување на Локалните пактови за вработување, следење и финансиско известување. Пилотирањето на избраниот Локален пакт за вработување ќе се реализира и следи преку ангажиран локален консултант од страна на МОТ.</p>	<p>Социјални партнери, Општини, МОТ, МТСП</p>	<p>2021</p>	<p>Обезбедени во рамки на предвидените средства од точка а)</p>
<p>д/ Поддршка, ефикасно функционирање и натамошно подобрување на воспоставениот механизам за мирно решавање на работни спорови</p>	<p>Во однос на новоформираниот механизам за мирно решавање на работните спорови, континуирано ќе се обезбедува функционирањето на механизмот преку спроведување на постапките за мирно решавање на работните односи. Функционирањето на механизмот континуирано ќе се следи и соодветно ќе се преземаат активности за негово подобрување и промовирање. Во таа насока во соработка со социјалните партнери, ќе се предвиди проширување на механизмот преку ревидирање на правната рамка, согласно утврдените потреби од процесот на следење. Следствено предвидени се и активности за промовирање на механизмот и зголемување на информираноста и свеста за предностите на мирното решавање на работните спорови во рамки на капацитетите на Министерството за труд и социјална политика.</p>	<p>МТСП, социјални партнери, МОТ</p>	<p>2022</p>	<p>Обезбедени во рамки на Буџет на МТСП</p>

Човечки капитал и вештини

3.2.1. Обезбедување на целосно инклузивно образование и еднаков пристап до образование за сите

3.2.1.1. Цел: Намалување на осипувањето кај учениците и бројот на лица кои рано го напуштаат образованието преку подобрување на опфатот, условите за учење, континуитетот и комплетирање на образованието

<p>а/ Поттикнување на инклузијата на децата од маргинализираните групи, пред сè во основното и средното образование</p>	<p>Согласно член 37 од Законот за основно образование (Службен весник бр. 161/2019) за учениците Роми кои потекнуваат од социјално загрозувани семејства и/или се подолго време надвор од образовниот систем, се ангажираат образовни медијатори. Образовните медијатори се ангажираат по пат на јавен повик, кој го објавува Министерството на интернет страницата, најдоцна до 1 октомври во тековната година.</p> <p>Во насока, на обезбедување на поголем пристап до образование, особено на учениците кои дел од своето образование го стекнале во странство, со новиот Закон за основно образование се предвидува ослободување од трошоците за признавање и еквиваленција на свидетелство, доколку станува збор за семејство кое е корисник на гарантирана минимална помош.</p> <p>За децата кои не биле вклучени во настава, а се со надмината возрастна граница за вклучување во соодветното одделение на основно образование,, согласно новиот Закон за основно образование, предвидено е да се изготват прилагодени наставни програми со кои ќе се овозможи вклучување во соодветно одделение на основно образование. Проверката на знаењата на децата ќе ја врши училиштето пред нивното вклучување во воспитно-образовниот процес, со инструменти утврдени од Бирото. По извршената проверка на нивното знаење, се издава потврда со која детето се запишува во соодветното одделение на основно образование.</p> <p>Доделување стипендии на редовни ученици од средно образование од социјално загрозуваните семејства, деца на самохрани родители, деца без родители и родителска грижа.</p>	<p>МОН</p>	<p>2019-2020</p>	<p>околу 715,000 €⁵ (за 4 години - Буџет на МОН)</p>
<p>б/ Континуирано обезбедување на бесплатни учебници за учениците од основните и средните училишта</p>	<p>Ќе продолжат активностите за обезбедување на бесплатни учебници за основно и средно образование. Набавка на учебници по основ на откуп, одобрување, печатење, дистрибуирање до училиштата, со цел да се обезбеди подобрување и осовременување на квалитетот на наставата во основните и</p>	<p>МОН</p>	<p>2019-2020</p>	<p>Околу 60,000,000 €⁶ (планиран Буџет на МОН)</p>

⁵ На годишно ниво се обезбедува буџет од околу 160,000€ (9,900,000 ден.) за стипендии на ученици од социјално загрозуваните семејства (7,920,000 ден - 400 стипендии x 2,200 ден.) и за ученици - деца без родители (1,980,000 ден. - 80 стипендии x 2,750 ден.)

⁶ Наведениот буџет е во согласност со Стратешкиот план на МОН и се однесува на предвидени средства за периодот до 2020 година за реализација на активностите поврзани со набавка, печатење на учебници за основно и средно образование

	средните училишта.				
в/ Обезбедување на бесплатно сместување на учениците во ученичките домови од градовите каде нема средни училишта (гимназиски и стручни училишта)	<p>Запишување и прием во општинските и државните ученички домови, е врши по пат на конкурс кој го објавува министерството во средствата за јавно информирање најдоцна до 31 март</p> <p>Предност за прием во јавен ученички дом имаат учениците за кои во поблиското семејство се остварени вкупни приходи на членовите во семејството не поголеми од минималната плата утврдена во Република Македонија во претходната година.</p>	МОН	2019-2022	околу 13,000,000 €⁷ (за 4 години - Буџет на МОН)	
г/ Засилено следење и евидентирање на учениците кои нередовно ја посетуваат наставата во училиштето и навремено превземање на соодветни (превентивни) мерки	<p>Со новиот Закон за основно образование основното училиште е должно да го извести овластениот просветен инспектор на општината или државниот просветен инспектор во општините каде нема овластен просветен инспектор за децата кои не се запишани во прво одделение до 20 јуни, а за учениците кои неоправдано не го посетуваат основното училиште повеќе од еден месец, во рок од три работни дена од истекот на месецот.</p> <p>За учениците кои не се запишани во основното училиште согласно со членот 60 од законот, училиштето е должно да преземе активности со цел нивно запишување во основното училиште (домашна посета на семејствата на учениците кои не се запишани односно учениците кои неоправдано не го посетуваат основното училиште повеќе од еден месец, соработка со граѓански организации кои работат за намалување на дискриминација, сегрегација и изолација, едукација на родители односно старатели, отворен информативен ден на училиштето)</p>	МОН	2019-2020	без буџетски импликации	
д/ Зајакната работа со родителите на учениците	Вклучување на родителите во организирани педагошки советувања заедно со нивните деца/ученици, заедничко вклучување на учениците и родителите во низа училишни активности и воннаставни активности	МОН	2019-2022	без буџетски импликации	
ѓ/ Подобрување на интеграцијата и интеракцијата помеѓу ученици кои следат настава на различен јазик	Формирање тим за училишна интеграција кој е одговорен за планирање и организирање активности кои придонесуваат кон почитување на мултикултурализмот и за развој на интеркултурниот дијалог/интеракција и унапредување на меѓуетничката интеграција, во рамки на училиштето. МОН ќе продолжи со финансиска поддршка на училиштата – основни и средни, во кои наставата се одржува на еден и на повеќе јазици со цел спроведување на активности за меѓуетничка интеграција, .	МОН	2019-2022	200.000 €	
е/ Поттикнување и поддршка на образованието на ученици - Роми ⁸	Доделување стипендии, обезбедување ментори и татори за ученици Роми, мерки за вклучување на децата Роми од улица во воспитно образовниот систем итн.	МОН МТСП, НВО, РИЦ,	2019-2022	Буџетските импликации се опфатени во делот „Унапредување на	

⁷ На годишно ниво за оваа намена се обезбедува буџет од околу 199,000,000 ден. (≈3.23М €)

				социјалната инклузија на Ромите“; финансиска поддршка се планира и преку ИПА II
3.2.1.2. Цел: Унапредување на опфатот и условите за пристап до сите нивоа на образование на лицата (деца/ученици/студенти) со попреченост				
а/ Воспоставување услови за зголемена вклученост на децата со посебни потреби во предучилишното образование	Анализа и изработка на механизам и процедура за носење одлуки за вклучување/невклучување на децата со посебни образовни потреби во редовното предучилишно образование и процедури за негово воведување, градежни и архитектонски адаптации на објектите на предучилишни установи за инклузија на децата со физичка попреченост (ќе се избераат најмалку 20 градинки за адаптација), прием и формирање/комплетирање на соодветни стручни тимови (педагог, психолог, дефектолог, логопед и социјален работник) во градинките, ревидирање на постојните и развивање нови дидактички материјали за деца со посебни образовни потреби, печатење на материјалите и нивно доставување до градинките, спроведување на кампањи за зголемување на свеста на вработените во предучилишните установи, како и на родителите за неопходноста да се прифатат децата со посебни потреби	МТСП, МОН, локална самоуправа,	2018 / 2020	6,200,000 € (буџетот е во согласност со предлог-Стратегијата за образование 2020) Буџет на МТСП, МОН, локална самоуправа (општини), фин. поддршка и преку ИПА II
б/ Унапредување на вклученоста на учениците со попреченост во редовното основно образование	Донесување Концепција за инклузивно образование, согласно новиот Закон за основно образование. Се планира спроведување на повеќе конкретни мерки и реформи меѓу кои: формирање на училишен инклузивен тим, инклузивен тим за ученик. образовен асистент, личен асистент, соодветна стручна поддршка од центар за поддршка на учењето, инклузивен тим и асистивна технологија по препорака на стручното тело за проценка и во согласност со индивидуалниот образовен план или модифицираната програма, изготвување на индивидуалниот образовен план или модифицираната програма Посебните училишта за ученици со попреченост, ќе се трансформираат во училишта со ресурсни центри, а посебните паралелки во редовните училишта во центри за поддршка. Ќе продолжат обуките и поддршката на наставниот и стручниот кадар за инклузивно образование Реализација на архитектонски градежни работи (во најмалку 10 основни училишта) за целосно приспособување за инклузија на учениците со физичка попреченост и др.	МОН, БРО, МТСП, МЗ	2019-2022	2,070,000 € (буџетот е во согласност со предлог-Стратегијата за образование 2020) - планирана е финансиска поддршка преку ИПА II
в/ Зголемување на опфатот и вклученоста на учениците со	Спроведување повеќе конкретни мерки и реформи меѓу кои: формирање училишен инклузивен тим, инклузивен тим за ученик. образовен асистент,	МОН, МТСП, БРО, општини,	2020-2022	1,115,000 €

⁸ Поширок и подетален приказ на активностите во овој дел е даден во рамки на приказот на планирани политики и мерки во делот „3.3.4. Унапредување на социјалната инклузија на Ромите“, т.е. во делот кој се однесува на подигнувањето на степенот на образование на Ромите и нивната вклученост во сите нивоа на образование.

попреченост во средното образование	<p>личен асистент, соодветна стручна поддршка од центар за поддршка на учењето, инклузивен тим и асистивна технологија по препорака на стручното тело за проценка и во согласност со индивидуалниот образовен план или модифицираната програма, изготвување на индивидуалниот образовен план или модифицираната програма</p> <p>Посебните училишта за ученици со попреченост, ќе се трансформираат во училишта со ресурсни центри, а посебните паралелки во редовните училишта во центри за поддршка.</p> <p>Ќе продолжат обуките и поддршката на наставниот и стручниот кадар за инклузивно образование</p> <p>Се планира спроведување на мерки за подобрување на физичките услови за вклучување на учениците со физичка попреченост преку градежни работи за приспособување на (најмалку 5) средни училишта. Доделување на стипендии за ученици со попреченост.</p>	средни училишта		(1,035,000€ - буџет во согласност со предлог-Страт. за образование + 80,000€ ⁹ - буџет за 4 години за стипендии за ученици со попреченост – Буџет на МОН)
г/ Подобрување на достапноста во високото образование за студентите со попреченост	Утврдување на потребите и реализирање на градежни и архитектонски интервенции за физичко приспособување на зградите на јавните университети (факултети) за инклузија на студенти со физичка попреченост, анализа и подготовка на прописи и документи за ослободување од плаќање на уписнина на факултет за овие студенти. Донесување на Уредба за ослободување од партиципација за лицата со попреченост, од страна на Владата, на предлог на Националниот совет за високо образование	МОН, универзитети	2020-2022	500,000 € (буџетот е во согласност со предлог-Стратегијата за образование 2020)
д/ Подобрување на можностите и проширување на опсегот на програмите за учење на возрасните лица со попреченост	Анализа, изготвување и сертифицирање/верификување на наставни програми за ОВ за лица со попреченост (мин. 5 програми), реализирање на сертифицирани обуки/курсеви за образование на возрасни со вклученост на најмалку по 25 возрасни лица со попреченост во поединечните програми/обуки	ЦОВ, даватели на неформално образование	2020-2022	300,000 € (буџетот е во согласност со предлог-Стратегијата за образование 2020)
3.2.1.3. Цел: Подобрување на условите за учење, капацитетите на училиштата, содржините и квалитетот во образованието и јакнење на капацитетите на човечките ресурси (наставниот кадар)				
а/ Подобрување на околината на учење, содржините, методите и техниките на учење и можностите за обрнување на поголемо внимание на секој ученик/студент	<p>Донесување стандарди за утврдување на квалитетот во основното образование Национални стандарди за учениците во основното образование, и Национални стандарди за учениците во средно образование, базирани на компетенции кои учениците треба да ги стекнат и усвојат на крајот на основното односно средното образование,</p> <p>Врз основа на националните стандарди ќе се извршисоодветно ревидирање на</p>	МОН, БРО, НАЕОПМ, општини, училишта, университети,	2019 / 2022	2,580,000 € (буџетот е во согласност со предлог-Стратегијата за образование 2020)

⁹ На годишно ниво за стипендирање на ученици со попреченост се обезбедува буџет од околу 20,000€ (1,237,000 ден. – 50 стипендии x 2,750 ден.)

	<p>наставните планови и програми, ревидирање на учебници и изработување на дополнителни нагледни помагала, дигитални содржини,</p> <p>Во согласност со новите законски измени sukcesивно (од прво одделение па погоре) ќе се намалува максималниот број на ученици по паралелка во основните и средни училишта.</p> <p>Ученичко организирање и учество. Формирање на училишни заедници (ученички парламент и ученички правобранител) во основното и средното образование,</p> <p>Анализа, развивање на методологија и изготвување на систем на стандарди за квалификации заснован резултати од учење во високото образование, зајакнување на вмрежувањето на домашните со странски(европски) универзитети или во програмата Еразмус+ и реализирање на програми за размена на студенти, активности за оптимизирање на студиските програми за високото образование, во согласност со потребите на пазарот на трудот.</p>				
б/ Подобрување на условите за работа/учење во образованието	Анализа и мапирање на потребите и продолжување на активностите за реконструирање на училишта за подобрување и модернизирање на просторот за учење, зголемена пристапност за ученици со попреченост, помошни објекти (кујни), спортски сали и игралишта, обновување на спортската опрема, опремување со потребни технологии, уреди, нагледни помагала	МОН	2020-2022	3,025,000 € (буџетот е во согласност со предлог-Стратегијата за образование 2020) дел од средствата ќе се обезбедат и преку кредит од Банката за развој при Советот на Европа	
в/ Јакнење на капацитетите на човечките ресурси во образованието	<p>Спроведување активности кои ќе придонесат кон подобрување на квалитетот, обученоста, знаењата и вештините на наставниците/професорите, следењето на квалитетот на нивната и работа итн., согласно новиот Закон за наставници и стручни соработници во основните у средните училишта. Превидено е унапредување на системот и процесот на полагање на приправнички испит, унапредување на системот на менторска поддршка за новите наставници и стручни соработници, воведување на континуиран систем на професионален развој на наставниците и стручните соработници (најмалку 60 часа на обуки во текот на три учебни години) и воведување на систем за кариерен развој на наставници и стручни соработници на четири нивоа (приправник, наставник/стручен соработник, ментор и советник)</p> <p>Се планира ревидирање на критериумите за упис на студенти на педагошките факултети за идни наставници, обезбедување на стипендии за студирање на педагошките факултети за учениците од средните училишта со одличен успех, Спроведување на мерки за унапредување на механизмот за акредитација на</p>	МОН, БРО, ДИЦ, Педагошки факултет, училишта, факултети	2019 / 2022	2,740,000 € (буџетот е во согласност со предлог-Стратегијата за образование 2020)	

	универзитетите и системот за екстерна евалуација, воспоставување на Агенција за квалитет во високото образование и подобрување на системите за интерна контрола на квалитетот во високото образование, во согласност со стандардите и насоките на Европската асоцијација за контрола на квалитетот во високото образование (ENQA),				
3.2.2. Имплементацијата на Националната рамка за квалификации за доживотно учење - основа за осигурување на квалитет во системот за образование и обука					
3.2.2.1. Цел: Воспоставување на одржлив систем на НРК и јакнење на човечките ресурси за негова примена					
а/ Јакнење на улогата на Националниот Одбор на Македонската рамка на квалификации	Изготвување подзаконски акти за регулирање на работата на Одборот, спроведување обуки за јакнење на капацитетите, обезбедување на финансиски средства за работа.	МОН	2020	Околу 28,200 € ¹⁰	
б/ Усвојување и имплементација на Упатства и процедури за осигурување на квалитет согласно препораките на Европската рамка на квалификации (ЕРК)	Понатамошен развој и унапредување на системите и стандардите за осигурување на квалитет (<i>Quality Assurance</i>) во однос на квалификациите во Република Македонија и нивно усогласување со европските барања и стандарди (<i>EQUAVET - European Quality Assurance in Vocational Education and Training, ESG for HE – European Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area</i>). Планирано е да се подготват анализи на постоечките системи со предлози и планови за нивно подобрување и унапредување; развивање на конкретни Упатства и процедури за осигурување на квалитет, со кои ќе се направи квалификацискиот систем во РМ да биде јасен и транспарентен, а ќе придонесе и за квалитетот на стекнатите квалификации.	МОН, БРО, ЦСОО, ЦОВ, Национален одбор за МРК, Секторски комисији и други	2020- 2022	1,500,000 € , финансиска поддршка ќе се обезбеди преку ИПА II – Твининг проект)	
в/ Функционален Регистар на квалификации	Одржување и надграден со модул за регистар стандарди на задимање и модул за ревизија на стандард на занимање на софтверско решение, интегриран Регистар и подрегистри за квалификации, набавка на опрема, изготвување на правила и прописи за негово работење, ставање во употреба, обука на човечките ресурси за работа со системот	МОН, МЕ, МТСП, социјални партнери	2020- 2022	70,146 € (буџетот МОН 2019 412,000€ - финансиска поддршка преку ИПА II - набавка	
г/ Подигање на свеста на заинтересираните страни и корисници за улогата и реформското значење на НРК преку јавни настани и кампањи	Одржување средби со одделни целни групи, одржување на јавни дебати, издавање на публикации и сл.	МОН	2019-2020	околу 8,000 € (планиран буџет МОН	
3.2.3. Зајакнување на вработливоста на работната сила и градење патишта за учење во контекст на доживотно учење					
3.2.3.1. Цел: Развој, модернизација и зголемување на атрактивноста на СОО					

¹⁰ За поддршка на функционирањето на Одборот на годишно ниво се планира буџет од околу 1,728,000 ден. (планирани во годишниот буџет на МОН за 2020)

а/ Обезбедување на што поголема усогласеност на СОО со потребите на пазарот на труд	Сукцесивно воведување на новите реформирани, модулари наставни програми, изразени со ЕЦБЕТ кредити, во средното стручно четиригодишно образование (од учебната 2019/2020 година, се воведени за прва година средно образование, од учебната 2020/2021 година ќе се воведат во втора година средно образование...). Наставните програми се изработени во соработка и консултација со работодавачите и одговараат на потребите на пазарот на трудот. Отпочнување со работа на <u>Опсерваторија за вештини</u> ¹¹ и обезбедување нејзина кадровска екипираност и функционалност, изготвување и воведување на механизам за континуирано следење на учениците што завршиле СОО	МОН, БРО, ЦСОО, МТСП, работодавачи/претпријатија, други релевантни институции, социјални партнери	2019 / 2023	1,570,000 € (буџетот е во согласност со предлог-Стратегијата за образование 2020) - поддршка од проект финансисра со заем од Светска банка – SKILLS и ИПА I
б/ Воспоставување современ и ефективен систем за пост-средно образование	се планираат повеќе активности меѓу кои изготвување на анализа на состојбите и предизвиците во пост-средното образование со разгледување на најдобри европски практики компатибилни со домашниот контекст, ревидирање на Концепт за пост-средно образование, во согласност со европските стандарди, ревидирање на законска рамка за пост-средно образование, изработка на процедури за усогласување на пост-средното образование со НРК, изготвување на програми (најмалку 12) за пост-средно образование вклучувајќи ги потребните материјали за одржување на настава, учење и оценување, организирање на бројни активности за промоција и подигнување на свеста за пост-средното образование	МОН	2019 / 2022	4,000,000 € (буџетот е во согласност со предлог-Стратегијата за образование 2020) - финансиска поддршка преку ИПА I, а се планира и поддршка од ИПА II
в/ Мерки за подобрување на атрактивноста, условите за учење и квалитетот на СОО	Изготвување и донесување на измени и/или нов Закон за стручно образование и обука. Изготвување на методологија, стандарди и упатство за осигурување на квалитет во СОО, изготвување и усвојување на Концепт за уписи во средно стручно образование и потребни законски измени за подобрување на системот за запишување и бројот на ученици во СОО. Воведување на нов механизам за практична обука/концепт за учење во работна средина, вклучување на учениците во учење во работна средина во соодветни организации, трговски друштва, претпријатија итн. Набавка на опрема за потребите на стручните училишта.	МОН, БРО, ЦСОО, општини, училишта за СОО	2019- 2020	1,435,000 € (буџетот е во согласност со предлог-Стратегијата за образование 2020) - планирана финансиска поддршка преку ИПА II
г/ Изработка и имплементација на Концептот за учење преку работа	Донесување и воведување нов Концепт на учење преку работа (учење во работна средина). Преку ваквото учење кај учениците ќе се развиваат практичните вештини и компетенции директно во фирми и компании и тие ќе се оспособуваат за вршење на работи и задачи на работното место. За успешна имплементација на изготвениот и одобриениот Концепт, ќе се реализира и неопходната обука за учење преку работа, за кадарот од училиштата за СОО и организациите во кои тоа ќе се изведува. Ќе се обезбедува вклучување на учениците од СОО во учењето преку работа, согласно изготвениот Концепт.	МОН, ЦСОО, училишта за СОО, работодавачи, комори	2020	планираните финансиски средства за поддршка на оваа мерка се вклучени во рамки на прикажаниот буџет за предходната мерка (3.2.3.1. в/) Планирана финансиска поддршка во рамки на

¹¹ Активноста е во тесна поврзаност и со дел од активностите кои се планирани во рамки на делот 3.1.2.1. кој се однесува на подобрување на вработеноста на младите лица, поконкретно мерките за „надградување и унапредување на постоечките модели и бази на податоци и воспоставување на координиран и сеопфатен систем за предвидување на вештините побарувани на пазарот на труд“.

				Проектот „Образование за вработување”, од Швајцарската влада
д/ Воспоставување Регионални Центри за стручно образование и обука	Се предвидува формирање три регионални центри за стручно образование и обука кои ќе нудат можности за формалното и неформалното образование, пост-средното образование, образование на возрасни. Регионалните центри ќе придонесат во оптимизирање на инвестициите во стручно образование и обука - вклучително и снабдување со стручно образование и обука (инфраструктура, но исто така и снабдување со опрема), ќе воведат модерни и флексибилни наставни програми со можност за продолжување на практиканство во компании, ќе нудат можности за валидација на неформално и информално образование, квалификација и преквалификација за вработени и невработени Регионалните центри ќе имаат поавтономна улога и слобода да иновираат и да се адаптираат за потребите на индустријата и работодавачот.	МОН, ЦСОО, ЦОВ, работодавачи	2019 – 2020	30,895€ Буџет МОН 2019 160 162, € Предлог Буџет МОН 2020 2,600,000 € ИПА II – Секторска буџетска поддршка
3.2.3.2. Цел: Развој и унапредување на неформалното образование и образованието за возрасни				
а/ Зголемување на свеста за значењето, можностите и вклученоста во неформалното образование (НО) и образованието за возрасни (ОВ) и зголемување на знаењата, вештините и компетенциите на возрасните	Воспоставување систем за валидирање на компетенциите стекнати преку неформално и информално учење, воспоставување на Управен комитет за ВНИУ кој ќе биде поврзан со Одборот на НРК, изготвување правила и процедури за ВНИУ, потребни законски измени, подзаконски акти за обезбедување на правна и финансиска основа за спроведување на ВНИУ, развивање методолошки документи и алатки за спроведување на ВНИУ. Организирање на обуки и јакнење на капацитетите на институциите за спроведување на ВНИУ, спроведување на кампањи/настани за подигање на свеста за можностите и придобивките од ВНИУ. Мерки за проширување на мрежата на установи за НО и ОВ на регионално и локално ниво, развој на алатки и анализа за утврдување на регионалните и локалните потреби за НО и ОВ. Развој на модел/концепт за воспоставување и финансирање, обука на вработените во јавните институции за НО и ОВ, организирање кампањи за подигање на јавната свест за значењето и можностите на НО и ОВ на сите нивоа	МОН, ЦОВ, МТСП, даватели на обуки	2018 / 2019 / 2020	2,045,000 € (буџетот е во согласност со предлог-Стратегијата за образование 2020) - поддршка во спроведување на активностите преку ИПА I, УНДП, ЕТФ
б/ Подобрување на ефикасноста, содржината и квалитетот на неформалното образование и образованието на возрасни и зголемување на бројот на провајдери на НО и ОВ	Подготовка на соодветни наставни програми во согласност со потребите на пазарот на трудот, ревидирање на процедурите за верификација на програмите и провајдерите/давателите на неформалното образование и образование за возрасни, ревидирање на системот за мониторинг на квалитетот во НО и ОВ и утврдување на јасно дефинирани процедури и алатки, во консултации и со учество на сите релевантни субјекти	ЦОВ, МОН, МТСП, даватели на неформално образование	2018 / 2020	110,000 € (буџетот е во согласност со предлог-Стратегијата за образование 2020) финансиска поддршка во тек преку ИПА I, а се планира и поддршка од

ИПА II				
Социјална инклузија и социјална заштита				
3.3.1. Зголемување на ефикасноста и ефективноста на системот за социјална помош				
3.3.1.1. Цел: Подобрување на обемот, опфатот и таргетирањето на системот на социјалната помош				
а/ Унапредување на адекватноста и зголемување на опфатот на корисници во системот на социјална заштита	Ефективна и ефикасна примена на Законот за социјална заштита; Следење на ефектите од реформата и, доколку е потребно, преземање корективни мерки за унапредување на правната рамка за обезбедување на правата од социјална заштита.	МТСП ЦСР	2022	390,000,000 € ¹² Финансиски средства предвидени од Буџет на РМ (МТСП)
б/ Обезбедување социјална сигурност за лица над 65 години во ризик од сиромаштија	Ефективна примена на Законот за социјална сигурност на старите лица <i>Активноста се надворзува на мерката а/ Обезбедување социјалната сигурност на пензионерите преку мерки на заштита и подобрување на социјалниот стандард на оваа категорија на граѓани, во рамки на Целта 3.3.5.2. Одржување на адекватноста на пензијата и заштита на стандардот на корисниците на пензија</i>	МТСП ЦСР	2022	Финансиски средства предвидени од Буџет на РМ (МТСП)
в/ Унапредување на адекватноста и зголемување на опфатот на деца во системот на заштита на децата	Следење дали редицајнираните права од детска заштита овозможуваат извлекување на децата од сиромаштија и пристап до образование; Преземање мерки (интервенции во правната рамка, теренска работа, работа со родителите на децата, итн.) за насочување на помошта кон децата и семејствата со деца кои живеат во сиромаштија.	МТСП ЦСР	2022	284,000,000 € ¹³ Финансиски средства предвидени од Буџет на РМ (МТСП)
г/ Подобрување на соработката помеѓу институциите задолжени за спроведување мерки за активација на пазарот на труд и за обезбедување социјална заштита	Теренското имплементирање на интегрираниот систем на „водење на случај“, односно на соработката меѓу центрите за социјални работи и центрите за вработување, која треба да овозможи извлекување на лицата од сиромаштија преку ефикасна интеграција на работоспособните приматели на социјални помошти на пазарот на трудот. Во согласност со Законот за социјална заштита, службите за социјална заштита и вработување изработуваат заеднички индивидуален план за активација за највработливиот член на домаќинството што користи гарантирана минимална помош, заради негово учество во активните мерки и услуги за вработување и вклучување на пазарот на трудот. Соработката се заснова на размена на информации по електронски пат, во	АВРСМ ЦСР, МТСП, ГО, даватели на услуги	2022	28,500,000 € ¹⁴ Финансиски средства предвидени од Буџет на РМ (МТСП) Освен наведеното, буџетот за мерките за активација е вклучен и во вкупниот буџет на Оперативниот

¹² Планираниот износ на потребни финансиски средства е добиен врз основа на проценка базирана на средствата кои се обезбедуваат од буџетот на МТСП за различни парични надоместоци (програма 50), Износот на овие средства на годишно ниво е околу 6 милјарди денари (≈96М €)

¹³ Планираниот износ на потребни финансиски средства е добиен врз основа на проценка базирана на средствата кои се обезбедуваат од буџетот на МТСП за различни надоместоци за заштита на децата (потпрограма 52), Износот на овие средства на годишно ниво е околу 4,4 милјарди денари (≈71М €)

¹⁴ Планираниот износ на потребни финансиски средства е добиен врз основа на проценка базирана на средствата кои се обезбедуваат од буџетот на МТСП за центрите за социјална работа. Износот на овие средства на годишно ниво е околу 436 милиони денари (≈7М €)

	<p>реално време.</p> <p>За успешна активација на корисниците на гарантирана парична помош, ќе се воведат нова услуга Советување и мотивација (СИМ) која е комплементарна на програмите и услугите за вработување, и овозможува советување (психосоцијална поддршка) и мотивација (менторска поддршка), но и следење на корисникот на гарантирана минимална помош низ процесот на активација. Во прва фаза СИМ програмата финансиски ќе се поддржи во рамки на тригодишниот проект „Активацијата на ранливите групи на лица“, кој се финансира од Инструментот за претпристапна помош (ИПА II). Проектот се фокусира на активацијата на корисниците на гарантирана минимална помош согласно реформите во системот на социјална заштита. За таа цел, се предвидува имплементација на сет на таргетирани активни мерки за вработување во комбинација со услугата Советување и мотивација (СИМ), која за прв пат се воведува како редовна услуга што Агенцијата за вработување на РСМ.</p> <p>Покрај наведеното, ќе се јакнат капацитетите за имплементација на реформираните системи за социјална заштита, а особено преку почетна и континуирана едукација на стручните лица. За оваа цел ќе се воведат системи на акредитирани програми за обука, како и тренинг центар за поддршка на професионалците во областа на социјалната заштита.</p>			<p>план средства за оваа намена се планираат и во рамките на ИПА II (Проект „Активацијата на ранливите групи на лица“) и др. донатори</p>
<p>3.3.2. Подобрување на достапноста на социјалните услуги</p>				
<p>3.3.2.1. Цел: Развој и унапредување на социјалните услуги и можностите за вклучување различни субјекти во нивно квалитетно и ефикасно обезбедување</p>				
<p>а/ Креирање поволна правна рамка за обезбедување социјални услуги од различни даватели</p>	<p>Комплетирање на правната рамка за обезбедување социјални услуги од различни даватели, т.е. потребните подзаконски акти согласно новиот Закон за социјалната заштита; Воспоставување работни групи, комисии и тимови за спроведување на правната рамка за обезбедување социјални услуги од различни даватели; Следење и, доколку е потребно, преземање корективни мерки за унапредување на правната рамка за обезбедување социјални услуги од различни даватели</p>	<p>МТСП</p>	<p>2022</p>	<p>1,000,000 € (1 мил € од ЕУ, ИПА проект за поддршка на деинституционализацијата) Освен наведеното, активностите се финансираат и од заемот на Светска банка – проект за „Подобрување на социјалните услуги“</p>
<p>б/ Обезбедување финансиска и техничка поддршка за развој на социјални услуги</p>	<p>Објавување повик за општините и за граѓанските здруженија за развој на социјални услуги: Објавување повик за обезбедување иновативни и интервентни социјални услуги; Обезбедување техничка поддршка за општините-апликанти на повикот за развој на социјални услуги (Проектот на Светската банка)</p>	<p>МТСП</p>	<p>2022</p>	<p>10,800,000 € Извори на финансирање: Буџет на РСМ, заем на Светска банка – Проект за „Подобрување на социјалните услуги“</p>

3.3.3. Поддршка и унапредување на деинституционализацијата**3.3.3.1. Цел: Зајакнување на процесот на деинституционализација**

а/ Комплетирање на трансформацијата на резиденцијалните социјални институции во даватели на современи социјални услуги	Преселба на корисниците од институциите во заедницата; Зајакнување на капацитетот на раководниот кадар на институциите за управување со промени организациска трансформација; Воспоставување нова организациска структура; Воведување на координирана грижа (водење со случај), лично планирање и тимска работа; Обезбедување обуки за кадарот во институциите за новите услуги на институциите; Реконструкција, адаптација и опремување на институциите согласно новите функции (социјални услуги); Воспоставување интерни процедури за испорака на новите услуги	МТСП, шесте резиденцијални социјални установи	2022	11.200.000 € (буџетот е за периодот 2020-2022 година, во согласност со Акцискиот план за спроведување на Националната стратегија за ДИ 2018-2027)
б/ Развој на нови социјални услуги согласно новиот Закон за социјалната заштита	Мапирање на локалните или регионалните потреби од социјални услуги; Подготовка на локални или регионални акциски планови за развој на социјалните услуги; Обезбедување поддршка на општините или регионите за развој на социјалните услуги; Обезбедување поттикнувачка правна рамка за унапредување на учеството на општините или регионите во давањето социјални услуги; Обезбедување транспарентна финансиска и техничка поддршка на општините во давањето социјални услуги од страна на МТСП; Јакнење на капацитетот на постојните и потенцијалните даватели на социјални услуги, вклучувајќи ги граѓанските здруженија; Унапредување на постојните и воспоставување нови социјални услуги во домот, во заедницата и за вонсемејна заштита	МТСП	2022	7.500.000 € (буџетот е за периодот 2020-2022 година, во согласност со Акцискиот план за спроведување на Националната стратегија за ДИ 2018-2027) (2 мил € од ЕУ, ИПА проекти за поддршка на деинституционализацијата)
в/ Отпочнување на деинституционализацијата на институциите за лица со нарушено ментално здравје	во психијатриската болница - Скопје и душевната болница - Демир Хисар има голем број на корисници кои долг временски период престојуваат во установите, меѓу другото и поради недостаток на програми за нивна рехабилитација и центри во локалните заедници кои понатаму ќе им обезбедуваат поддршка во извршувањето на секојдневните активности. Во моментот на територија на Република Македонија постојат седум Центри за ментално здравје (три во Скопје и по еден во Тетово, Струмица, Гевгелија и Прилеп). Се планира да се започне со проценка на нивните програми, капацитети и можности за обезбедување на поддршка на лицата со нарушено ментално здравје во средините каде што престојуваат, врз основа на што би се подготвувале соодветни програми за поддршка, со користење на европските искуства. Би се обезбедиле и тренинг програми за јакнење на капацитетите на немедицинскиот кадар во овие центри (социјални работници и психолози) за обезбедување на услуги од психолошко советување, поддршка во извршување на секојдневните активности, поддршка во јакнење на капацитетите за полесен пристап до пазарот на трудот итн. Исто така, се планира да се започне и со развој на програми за работно-ориентирана рехабилитација на лицата кои	МТСП, МЗ, ЦСР, ЕЛС, НВО	2022	

	подолго време престојуваат во овие институции			
3.3.4. Унапредување на социјалната инклузија на Ромите				
3.3.4.1. Цел: Понатамошно унапредување на условите и квалитетот на живот, пристапот до услуги и социјалната инклузија на Ромите во Република Македонија				
a/ Подобрување на можностите за вработување и намалување на невработеноста на ромската заедница и зголемување на вклученоста на Ромите во различните активни програми и мерки за вработување	<p>Мерки за зајакнато вклучување на Ромите во различните програми, мерки и услуги за вработување кои се имплементираат преку АВРСМ со средства од Буџетот на РСМ, од европските фондови (ИПА), поддршка од други меѓународни институции и донатори и сл. Обезбедување на бесплатно информирање на припадниците на Ромската заедница за расположливите услуги и активни мерки и за можностите за вработување, развивање на програми за професионално советување и програми за менторство за Ромите, спроведување на програми за професионално обучување на Роми за квалификации и занимања побарувани на пазарот на труд, други видови на обуки, зголемување на учеството во практиканство на Роми, вклучување на Роми во програми за самовработување, мерки за поддршка за вработување на Роми во централната државна и локалната јавна администрација. Се планираат мерки во делот на организирање на информативни средби на локално ниво со невработените Роми, споделување на информации на социјалните мрежи и web-портали за промоција на можностите за вработување, организирање на информативни средби со потенцијални работодавачи за нивно поттикнување да вработуваат Роми со користење на субвенционирано вработување и други мерки, спроведување на кампањи, информативни средби, споделување на информации и сл. за надминување на предизвиците, стереотипите и дискриминацијата со која се соочуваат Ромите во пристапот на пазарот на труд итн. Особено ќе се обрне внимание на зголемување на вклученоста на младите и на невработените жени Ромки, како специфична категорија на лица кои се наоѓаат во особено неповолна положба и се соочуваат со бројни предизвици. Ќе се спроведуваат различни програми за обуки, стручно оспособување, подигнување на свеста, различни други активни програми и мерки за вработување и вклучување на ромските жени на пазарот на труд, поддршка на еднаквите можности и недискриминацијата, поддршка на вклучувањето на пазарот на труд преку развој на претприемнички вештини, самовработување, социјално претприемништво итн.</p> <p>Мерки за зголемено вклучување на Ромите во различни активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот од годишните Оперативни планови за активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот кои се имплементираат преку АВРСМ. Информирање на невработените лица Роми за можностите за вработување преку учество во активните програми и мерки за вработување (Поддршка за самовработување (претприемништво), субвенционирање на плати, Вработување и раст на правни</p>	МТСП, МОН, АВРСМ, ЦСР, локална самоуправа, РИЦ,, НВО, КЗД, меѓународни организации	2022	1,670,000 €
				<p>средствата се во главно дел од буџетите на ОП за вработување - Буџет на РСМ (МТСП, АВРСМ), средства од локалните самоуправи,</p> <p>ЕУ фондови (ИПА II), други донаторски средства (УНДП, ОБСЕ, ИОМ и др.). Дел од средствата кои ќе се користат за оваа намена се веќе прикажани во дел од другите активности во Програмата, како на пример во делот на „Намалување на невработеноста на долгорочно невработените и лицата од останатите ранливи групи“</p>

	<p>субјекти, Обуки на работно место за познат работодавач, Обука за стручни квалификации според барање на работодавачите, Обука за побарувани занимања и занаети и други видови обуки, Практиканство и други активни програми и мерки за вработување). Ќе се реализираат различни видови услуги за невработени лица (мотивациски обуки, советување, професионална ориентација и кариерно советување и др. со цел да се зголеми информирањето (преку директни средби, печатени и електронски медиуми) и вработливоста на невработените лица заради успешно вклучување на пазарот на трудот. За работодавачите ќе се организираат средби за информирање за можностите за користење на активните програми и мерки за вработување и услугите како посредување при вработување со цел да се зголеми вработувањето на невработените лица Роми. Активностите особено ќе бидат насочени кон зголемено учество во услугите и активните програми и мерки за вработување на жените и младите невработени лица.</p>			
<p>б/ Подигнување на степенот на образование на Ромите и нивната вклученост во сите нивоа на образование</p>	<p>Спроведување на бројни мерки со кои ќе се овозможи подобрен пристап, поголема вклученост и успешно комплетирање во сите нивоа на образование – предучилишно, основно, средно, високо, како и образованието за возрастни на Ромите, особено на Ромските девојчиња и жени. Понатамошно спроведување на успешните програми за бесплатно вклучување на деца Роми од 3 до 5 години во предучилишно образование, зголемување на капацитетите за вклучување на деца Роми во предучилишно образование/градинка во Шуто Оризари (општина со доминантно ромско население), активности за обуки и јакнење на капацитетите на персоналот во градинките за спроведување на програмите за интеркултурно учење и за подигање на свеста на родителите Роми за важноста од предучилишното и останатите нивоа на образование за нивните деца преку организирање на средби со родители и нивно вклучување во управувачките тела на градинките/училиштата. Ќе продолжат да функционираат образовни медијатори во училиштата (основни и средни) за учениците Роми и на турска настава за учениците Роми кои покажуваат послаби резултати по одредени предмети, мерки (законски подзаконски акти и др. програми) за вклучување на децата Роми од улица во воспитно образовниот систем, спроведување на програми за условени парични трансфери, како стимул за редовно посетување на за ученици Роми во основно и во средно образование. Ќе се продолжи и со програмите за стипендирање на ученици Роми и останатите форми на дополнителна поддршка преку менторство и турско; проширување на постоечките квоти за запишување на студенти Роми на државните факултети, обезбедување на стипендии и други форми на академска и дополнителна поддршка за студенти Роми. Активности за заштита од сегрегацијата и дискриминацијата на учениците Роми во образованието, а се планираат и активности за подобрување на квалитетот на податоците и информациите за возрастни Роми кои не комплетираше основно и средно</p>	<p>МОН, МТСП, БРО, ЦОВ, ЦСОО, локална самоуправа, РИЦ,, НВО, КЗД, РЕФ, меѓународни организации</p>	<p>2022</p>	<p>9,900,000 €</p> <p>(буџетот е во согласност со НАП за образование на Роми)</p> <p>Буџет на РСМ (МОН), средства од локалните самоуправи, ЕУ фондови (ИПА II), други донаторски средства (REF, Светска банка, ОБСЕ и др.)</p>

<p>в/ Подобрвање на квалитетот на домување на ромската заедница и подобрување на инфраструктурата во местата каде живее доминантно ромско население</p>	<p>образование и развивање на соодветни програми според клучните компетенции за докомпетирање на основно образование и сл.</p> <p>Предвидено е спроведување на мерки и активности за обезбедување на подобрени услови за живеење на ромските семејства преку инвестирање во комунални и инфраструктурни проекти во општини и места со значителна процентуална застапеност на ромско население како што се изградба на водовод и канализација, изградба и реконструкција на улици/делови од улици во повеќе општини и населби. (Во 2019 година од страна на Владата на РСМ донесена е Одлука со која се распределени средства за 2019 година во вкупен износ од 20 милиони денари наменети за следните општини: Ресен, Гостивар, Тетово, Кичево, Битола, Берово и Шуто Оризари.)</p> <p>Се предвидуваат активности за јакнење на капацитетите на претставниците на ЕЛС од соодветните општини за прашања поврзани со домување и урбан развој и изработка на проектно-техничка документација од областа на комуналната инфраструктура. Ќе се поддржи и легализација на ромските населби и домови како и подготовка на локална планска документација.</p> <p>„Проектот за домување на социјално ранливи групи- Ф/П 1674“ (период на градба 2007-2021 година) Со реализацијата на овој Проект ќе се изградат вкупно 32 социјални згради (објекти) со вкупно 1725 социјални станови кои се наменети за лица во социјален ризик кои се станбено необезбедени, и во кои станови ќе се сместат и Ромски семејства. (до 2018 год, изградени се 18 станбени згради низ државата во повеќе градови, со вкупно 842 станбени единици, а до 2021 се планира да се изградат уште 14 станбени згради со 883 станови)</p> <p>Реновирање и реконструкција на домови во кои живеат Роми (во соработка со Хабитат Македонија и Хоризонти); активности за организирано и систематско регистрирање во Катастар на имотот во сопственост на Ромите.</p> <p>Легализација на бесправно изградени објекти и обезбедување на имотни листови итн.)</p>	<p>МТВ во соработка со Кабинетот на министерот без ресор задолжен за имплементација на Стратегијата за подобрување на состојбата на Ромите во РСМ и ЕЛС</p> <p>МТВ во соработка со АД за изградба и стопанисување со станбен простор и со деловен простор од значење за Републиката-Скопје</p> <p>Хабитат Македонија, Хоризонти и АКН</p> <p>ЕЛС</p>	<p>2022</p>	<p>8,000,000 €</p> <p>Буџет на РСМ (МТВ), средства од локалните самоуправи, ЕУ фондови (ИПА II)</p> <p>(буџетот е во согласност со НАП за домување за Роми)</p> <p>1.256.000 € (заеднички фонд на Хабитат и Хоризонти) од кои се предвидени да бидат исплатени 290 корисници во износ на 43.500.000 денари.</p>
<p>г/ Континуирано подобрување на здравствениот статус и пристапот до здравствена заштита за Ромите</p>	<p>Во наредниот период се планира имплементација на повеќе програми и мерки за обезбедување на подобрен пристап на ромското население до интегрирани и квалитетни здравствени услуги и зголемување на видот и обемот на здравствените услуги во ромските заедници. Се планира спроведување на активности за подобрување на информираноста на ромското население за остварување на правото на здравствено осигурување и здравствена заштита, мерки за доближување на ромската заедница до примарната здравствена заштита. Доделување на финансиски стимулации на доктори на медицина од областа на гинекологијата и акушерството за вршење на примарна здравствена заштита во ромски средини и особено на подрачјето на општина Шуто Оризари, спроведување на теренски активности за превентивни прегледи во ромски населби, развивање на мерки за подобрување на пристапот до здравствена</p>	<p>МЗ</p> <p>ФЗОСМ, Здравствени домови, Институт за јавно здравје на РМ, МТСП, ЦСР, локална самоуправа, РИЦ,, НВО</p>	<p>2022</p>	<p>750,000 €</p> <p>(буџетот е во согласност со НАП за здравство за Роми)</p> <p>Буџет на РМ (МЗ), и други донаторски средства</p>

	<p>заштита на лица-Роми без регулиран статус и документи за лична идентификација. Продолжување со имплементација на проектот за “Ромски здравствени медијатори”, проширување на мрежата на ромските здравствени медијатори, како и понатамошно јакнење на нивните капацитети. Поради идентификуваните слабости, ќе се преземат и мерки за понатамошно унапредување на системот на прибирање на релевантни статистички податоци и информации од работата на Ромските здравствени медијатори. Се планираат и активности за подигнување на свеста за потребата од имунизација на деца Роми, спроведување на едукативни работилници за родители Роми за вакцинација, преносливи и непреносливи болести кај децата, спроведување на теренски акции за идентификација на нередовно вакцинирани и невакцинирани деца Роми и нивно вакцинирање. Спроведување на мерки за подобрување на пристапот до информации за жени и мажи Роми за унапредување на сексуалното и репродуктивното здравје, информативни и едукативни активности за семејно планирање во ромските заедници итн. Информативни и друг вид на активности за намалување на појавата на дискриминација поврзана со користењето и пристапот на Ромите до здравствените услуги итн.</p>			
3.3.5. Справување со клучните предизвици во делот на одржливоста на пензискиот систем				
3.3.5.1. Цел: Зајакнување на финансиската одржливост на пензискиот систем и унапредување на ефикасноста во остварување на правата од пензиското и инвалидското осигурување				
а/ Понатамошно унапредување на финансиската одржливост на пензискиот систем	<p>Од 1.1.2019 година, се зголемија заменските стапки при пензионирање за осигурениците во вториот столб, а се намалија за оние од првиот столб. Од 1.1.2019 година се зголемија и придонесите за пензиско и здравствено осигурување во вкупен износ од 0.5% и со предвидено понатамошно зголемување од дополнителни 0.5% на 1.1.2020 година, со цел стабилизација на дефицитот во пензискиот систем. Исто така, од 1.1.2019 година, пензиите се усогласуваат два пати годишно на 1 јануари и 1 јули според порастот на трошоците на живот, а доколку бруто домашниот производ во претходната година има реален пораст повеќе од 4% ќе може да се изврши и дополнително усогласување.</p>	ФПИОСМ, МТСП, МАПАС	континуирано	Буџет на ФПИОСМ
б/ Подобрување на квалитетот на услугите во администрацијата на социјалното осигурување, вклучително и подобрување на точноста на податоците во евиденциите за осигурениците во задолжителното социјално осигурување	<p>Во наредниот период, се планираат повеќе активности што имаат за цел подобрување на квалитетот на услугите во администрацијата на социјалното осигурување, а со тоа и подобрување на ефикасноста во остварување на правата од пензиското и инвалидското осигурување:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Воспоставување Единствен централизиран регистар за социјално осигурување (Single Unified Registry System - SURS), кој би ги содржел сите главни функции поврзани со управувањето со системот на регистарот за социјално осигурување, како што се: регистрација на осигурениците; прибирање и одржување на податоци за вработувањето, осигурувањето, наплатата на придонесите и 	МТСП МФ МЗ УЈП АРСМ ФПИОСМ ФЗОСМ	2022	8.930.000 € средства од кредит од Светска банка – СИПА Проект

	<p>членството во втор пензиски столб; ажурирање и одржување на податоците; контрола; сметководство и известување</p> <ul style="list-style-type: none"> - Унапредување и модернизирање на деловните процеси на Фондот на ПИОСМ во насока на подобрување на точноста на податоците и ефикасноста на оперативните процеси во Фондот, посебно оние поврзани со распределбата на членовите и уплатата на придонесот во приватните пензиски фондови <ul style="list-style-type: none"> o Овие активности ќе се реализираат со заем на Светска Банка Проект за социјално осигурување и пензиска администрација (СИПА Проект) 				
в/ Олеснување на пристапот до правата по основ на инвалидност или привремено/трајно оневозможување за извршување на работната дејност	<p>Се предвидува подобрување на законската регулатива која уредува прашања кои се однесува на лицата со попречености и на работните места со бенефициран стаж, која во себе ги инкорпорира следните поткомпоненти:</p> <ul style="list-style-type: none"> o Воспоставување централизиран систем за вештачење на инвалидноста односно способноста за работа и тело за координација на централизираното вештачење o Реформирање на системот за вработување на лицата со попречености (измени во начинот на доделување на средства од посебниот фонд за вработување на инвалиди, воведување основ за доделување средства за професионална рехабилитација наместо доделување на средства за опрема, поттикнување на работодавачите за вработување на отворен пазар на труд, а не само во заштитни трговски друштва. o Ревидирање на листата на работни места/професии кои имаат право на предвременно пензионирање поради стажот на осигурување со зголемено траење (бенефициран стаж) со цел да се стимулира подолг престој на пазарот на трудот. <p>Активности ќе се реализираат со заем на Светска Банка Проект за социјално осигурување и пензиска администрација (СИПА Проект). Овие активности се надврзуваат на активностите планирани во рамки на мерката в/ од 3.1.1.2. Цел: Намалување на невработеноста на долгорочно невработените и лицата од останатите ранливи групи</p>	<p>МТСП МФ МЗ УЈП АРСМ ФПИОСМ ФЗОСМ</p>	2022	<p>4.300.000 € средства од кредит од Светска банка – СИПА Проект</p>	
3.3.5.2. Цел: Одржување на адекватноста на пензијата и заштита на стандардот на корисниците на пензија					
а/ Обезбедување социјалната сигурност на пензионерите преку мерки на заштита и	<p>Со измените на прописите за пензиско и инвалидско осигурување во декември 2019 се овозможи лицата кои се родени пред 1.1.1967 година, а вработени по 1.1.2013 година, а кои се осигурани во трестолбниот пензиски систем може да се вратат кон едностволбниот систем со цел заштита на нивниот животен</p>	МТСП	континуирано	околу 3,000,000 €¹⁵	

¹⁵ Во пресметките е вклучен годишниот буџет за проектите за бесплатна бањско-климатска рекреација (38,000,000 ден.) и бесплатен туристички викенд (9,000,000 ден.), во вкупен износ од околу – околу 760,000€

подобрување на социјалниот стандард на оваа категорија на граѓани	стандард по пензионирањето. Од 1.1.2019 година, се зголемија заменските стапки при пензионирање за членовите на вториот столб. Во мај 2019 година се донесе Закон за социјална сигурност на старите лица, кој предвидува социјаленнадоместок во висина од 6.000 денари на лица кои се материјално необезбедени на возраст над 65 години. Се очекува дека со мерката ќе се опфатат над 6.000 корисници и дека со тоа значително ќе се влијае врз апсолутната сиромаштија кај оваа категорија граѓани. Покрај тоа, ќе се продолжи со спроведување алтернативни мерки и проекти за подобрување на социјалниот стандард, квалитетот на живот и подобреното социјално вклучување на корисниците на пензија (пр. проекти за бесплатен автобуски и железнички превоз, бесплатна бањско-климатска рекреација, бесплатен туристички викенд и сл.)			
3.3.6. Справување со клучните предизвици во областа на здравствениот систем и здравствената заштита на населението				
3.3.6.1. Цел: Унапредување на пристапот до здравствена заштита за сите граѓани, условите во здравството и квалитетот на здравствените услуги				
а/ Продолжување со мерките за изградба, доградба и реконструкција на јавно здравствени објекти	Ќе продолжат проектите за изградба и реконструкција на објекти на јавни здравствени установи, во функција на подобрување на условите во здравствениот сектор, заради обезбедување на подобра здравствена заштита на населението. Се разбира, во согласност со постоечката регулатива, при реализирањето на градежните активности ќе се води сметка за специфичните потреби за пристап во овие објекти кои ги имаат лицата со инвалидност. Во рамките на овие активности предвидена е изградба на нова Клиничка болница во Штип која ќе обезбеди современи и квалитетни здравствени услуги за околу 200,000 граѓани од источниот и југоисточниот регион на државата. Предвидена е и реконструкција на Специјалната болница за ортопедија и трауматологија „Св. Еразмо“ во Охрид, Градската општа болница „8 Септември“ во Скопје, Општата болница - Струмица, Универзитетската клиника за хируршки болести „Св. Наум Охридски“ – Скопје. Сето ова ќе придонесе кон подобрување на опфатот и унапредување на условите за обезбедување на здравствена заштита во овие здравствени установи. Се планира и изградба на Универзитетски Клинички Центар во Скопје, на нова локација, односно во Општината Ѓорче Петров.	МЗ	2022	3,220,000 € (на годишно ниво)
б/ Подобрување на достапноста до здравствена заштита за одредени специфични ранливи групи – бремените жени и доенчиња,	Заради намалување на перинаталната и доенчката смртност ќе се продолжи со имплементација на Акцискиот план за зајакнување на неонаталните услуги кои ќе се организираат како регионален модел со најмалку три нивоа на нега, ќе се продолжи со активности за унапредување на здравјето на бремените жени преку обезбедување на бесплатни прегледи и породување за сите бремените жени, независно од статусот на здравствено осигурување, континуирано ќе се	МЗ	2022	1,600,000 €

возрасни лица на возраст над 62 години, Роми ¹⁶ и други	работи на воведување на методи и начини за рано дијагностицирање на одредени вродени аномалии. Се планира и продолжување на активности за подобрување на здравјето и пристапот до здравствена заштита за Ромите, како специфична ранлива категорија на население.				
в/ Унапредување и надградба на воспоставениот интегриран здравствен информатички систем „Мој Термин“	Се планираат мерки за понатамошно подобрување, оптимизација и надградба со нови модули и функционалности, како на пример, со модул за скрининг на рак на грло на матка, како продолжување на успешно спроведениот модул за скрининг на рак на дојка, за водење на електронски здравствен картон и електронска мајчина книшка, модул за електронско пријавување на индивидуални евиденции во здравството и формирање на регистри во електронска форма, водење на електронски картон за имунизација, систем за следење и менаџирање на возилата на итна медицинска помош, систем за материјално и финансиско работење, систем за регистрација и евиденција на работно време во јавните здравствени установи и др.	M3	2022	1,500,000 €	
г/ Унапредување на системот за превенција и контрола на заразни болести.	Со унапредување на системот за превенција и контрола на заразни болести ќе се обезбеди подобрување на капацитетите на здравствените установи за спроведување на мерките и активностите за превенција и контрола на заразни болести преку унапредување на системот за пријавување, прибирање на податоци и анализа на податоци, подобрување на биобезбедноста во јавните здравствени микробиолошки лаборатории и унапредување на националниот референтен систем на микробиолошки лаборатории, одржување на висока опфатеност на популацијата со задолжителна вакцинација, подигање на знаењата и вештините на вработените во ЈЗУ за интрахоспиталните инфекции и Анти-микробна резистенција (AMP).	M3	2022	2,500,000 €	
3.3.6.2. Цел: Подобрување на стручноста и компетентноста на здравствените работници					
а/ Зголемување на квотите на државни специјализации	За да се спречи одливот на медицинскиот кадар од јавното здравство се планира да се обезбедат поголеми можности за подобрување на стручноста и компетентноста преку доделување специјализации/супспецијализации за вработените во кавните здравствени установи. Секоја година ќе се објавува нов конкурс за специјализации, особено во дефицитарните области. Обезбедувањето поголем број специјализации за македонските доктори ќе овозможи поголема достапност до специјалистички услуги за граѓаните, како и подобра искористеност на медицинската опрема.	M3 (Здравствени установи, Медицински факултети)	2022	700.000 € (на годишно ниво)	
б/ Обезбедување средства за кофинансирање специјализација, односно субспецијализација на	Се планира да продолжи обезбедувањето средства за кофинансирање специјализација, односно супспецијализација на здравствените работници и здравствените соработници вработени во приватни здравствени установи, други правни лица и невработени со долгорочна цел подигнување на квалитетот на укажувањето на здравствените услуги во државата.	M3	2022	320,000 € (на годишно ниво)	

¹⁶ Подетални информации за планираните политики и мерки кои треба да допринесат да се зголеми пристапот до здравствена заштита и да се подобри здравствениот статус на припадниците на Ромската заедница, се прикажани погоре во делот „Унапредување на социјалната инклузија на Ромите“

здравствените работници вработени во приватни здравствени установи, други правни лица и невработени					
--	--	--	--	--	--